

§ 50 Kristendom, islam och religionsdialog

ANDERS ÅKERLUND:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar för utskottet i den här frågan. Vi har behandlat motion 2011:53, Inspiration till religionsdialog, av Micael Åsman och motion 2011:75, Medvetandegör skillnaden mellan kristendom och islam, av Margareta Sandstedt.

Först ett tack till motionärerna som har tagit fram den här frågan så att vi också vid det här kyrkomötet får ta upp de här viktiga religionsdialogsprojekten som är på gång så att vi medvetandegör det här gång på gång och vi har det med oss och vi ska ha det med oss i framtiden. Utskottet anser att religionsdialog är mycket viktig för ökad förståelse för andra, att med respekt möta människor och annan tro, att det inte ska ske ensidigt utan den andre ska kunna känna igen sig och helst själv formulera sin syn på sin tro.

Vi konstaterade vidare att det finns väldigt mycket material och erfarenhet, särskilt internationellt och genom våra partner runt om i världen som deltar i dialogen ibland också med inblandning av folk från vårt håll och inte minst också i vårt land har det kommit mycket material. Vi pekar på några exempel. Vi har i våra fack fått Sann mot dig själv - öppen mot andra. Vi har studieförbundet Sensus, och jag tillägger också Ibn Rushd, muslimernas studieförbund som har vuxit fram ur Sensus, och det svenska interreligiösa rådet som initierats av ärkebiskop Anders Wejryd, vilket noterats med stor glädje och tacksamhet. Jag vill påminna om att det ikväll är ett seminarium i den här frågan. På lokalplanet finns det en lista som är mycket lång och som inte redogörs för här. Jag är övertygad om att det pågår sådana här samtal både på församlings- och stiftsnivå. Utskottet anser att ytterligare material inte behöver utarbetas i nuläget. Det finns alltså en hel del material att arbeta med, men vi kan alltid göra mer.

När det gäller motion 2011:75 uppfattar vi förslaget att alltför snävt och enkelriktat. Det är viktigt att söka vår utgångspunkt i det som förenar och är gott. Dialog har till syfte att öka förståelse, bidra till skapande av fred och försoning, och det är vår linje. Bifall till utskottets hemställan.

MICAEL ÅSMAN:

Ordförande, biskopar och ledamöter! Jag skrev motion 2011:53 av litet olika skäl, dels av oro när jag ser hur muslimer bemöts i Europa och i världen, dels när jag ser att främlingsfientligheten vinner mark. Men jag skrev den också av respekt för människor, kanske framför allt gentemot muslimer. Jag skrev den också för att jag tror att vi blir tydliga inåt när vi för samtal utåt. Jag har också pratat med många i min närhet som tycker att den här frågan är extremt viktig. Vi har ett ansvar att möta människor i respekt och lyhördhet. Jag tycker också att vi har ett ansvar för att vilja förstå och att ta ansvar för människornas lika värde, att vi alla är skapade till Guds avbilder. Genom det här samtalet motverkas främlingsfientligheten, misstänksamheten och rädslan. Jag pekar i motionen på ett fantastiskt arbete som sker i Stockholm och det sker säkert på många ställen i Sveriges långa land.

Tänk om vi som sitter här i kyrkomötet kunde vara en inspirationskatalysator och skicka ut en signal om att det här är fantastiskt viktigt. Anders sade att vi i våra fack har fått Sann mot sig själv - öppen mot andra och jag tolkar det materialet som en bok att använda i Svenska kyrkan, inte så mycket ett dialogmaterial. Jag tänker att böcker är jättebra, men jag vill skicka ut en tanke att det är på gräsrotsnivå som jag vill driva min motion. När människor möts på gräsrotsnivå då blir det en verklig dialog och här behövs ett samtalsunderlag för att inspirera och stötta en dialog mellan människor. Visst, Sensus har en massa material, Gud

har 99 namn osv. men jag tror att det ska till någonting mer och jag tror att vi ska prioritera samtalet mellan kristna och muslimer. Det är genom samtalet på gräsrotsnivå som vi kan skapa förståelse och respekt och tolerans för olikheter. Jag förstår att ärkebiskopen för samtal med företrädare för andra religioner, men motionen vill peka på att det är en tanke att vi skickar ut en härlig signal att just på gräsrotsnivå kan vi skapa en möjlighet att på något sätt riva ner allt det som står i vägen för att faktiskt ha en förståelse för andra människors tro. Därför vill jag yrka bifall till motion 2011:53, kanske framför allt på första att-satsen för jag förstår att den andra var litet väl flummig.

AXEL W CARLSSON:

Ordförande och ledamöter av kyrkomötet! Jag har också pratat med muslimer, i tjugo år ungefär, och inte minst de som tillhör Ahmadiyya-riktningen inom islam. De finns i Göteborg och har en moské där. Svenska kyrkan vill inte prata med dem därför att andra muslimer anser att de är kättare och det tycker jag är en konstig hållning i det här med religionsdialog osv. Vi får kanske återkomma till den detaljen längre fram.

Jag vill börja med att yrka bifall till Margareta Sandstedts yrkande att vi behöver ett material som även belyser skillnaderna mellan kristendom och islam. Om man tittar på det här materialet som utskottet hänvisar till - jag ska medge att jag inte har läst alla men har i alla fall tittat på de flesta och litet till - menar jag att det verkar som om man glider undan skillnader som är väldigt viktiga. Det är inte i längden en hållbar hållning när det gäller dialog och förhållningssätt till islam. Det viktiga är att vi förhåller oss till människor, menar jag, och det finns människor av väldigt olika slag som är muslimer eller har varit muslimer eller som har flytt från islam. Det är inte bara kristna som flyr från islam. Det finns även muslimer som flyr från islam. Vi hörde ruskiga berättelser för en stund sedan i ett annat ärende om vad kristna i Mellanöstern råkar ut för. Har den behandling de råkat ut för någonting med islam att göra? Ja, det har den tyvärr. 1991 var jag på väckelsemöte i Göteborg. Det var en herre från Sydafrika som hette Ahmed Deedat som talade. Han kom in omgiven av ett ungt garde av muskulösa män och sammanfattningen av hans budskap var att kristendomen går ut på att Jesus Kristus har dött för människornas synder och att han har uppstått. Islam går ut på att bestrida att det förhåller sig på det viset. Det finns alltså en stor risk att vi sviker människor som är offer för islam. Offer för islam är framför allt muslimerna. Det är jättejobbigt att vara ungdom i Sverige idag och ha muslimska föräldrar och samtidigt vilja vara svensk. Jag vet det, för jag har pratat med flera av dem. Det är jättejobbigt att leva i den kulturkonflikten som det innebär att stå mellan sitt föräldra arv, som man har pietet för och du har respekt för att människor har pietet för sitt föräldra arv, det tillhör ju fjärde budet, och å andra sidan det svenska samhällets normer och värderingar.

ANDERS ÅKERLUND (REPLIK):

Det senaste anförandet visar tydligt hur viktigt det är att ha sin utgångspunkt i det som är gott och som förenar och som gör att vi kan samarbeta tillsammans både i sökandet efter Gud och också i praktisk handling för ett bättre samhälle som man gör ute i världen. Jag har haft en hel del kontakt med muslimernas studieförbund med namnet Ibn Rushd som betyder förnuftets son. Det lär vara han som har fört över den klassiska filosofin från Grekland via islam till Spanien och mötet med Thomas av Aquino och till Europa som var barbarer då.

MARGARETA SANDSTEDT:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Förra året stod jag här och tog upp mina erfarenheter från Jehovas vittnen. Det är en sekt som utgår från kristendomen men tvärt emot evangeliet så binder det människor i lagbundenhet. För att lyckas med det här pusslar man ihop en egen teologi. Man är framgångsrik när man lyckas fånga människor i kris som har föga kunskaper om kristendomens grundtankar och som även kanske saknar mänsklig gemenskap. Det som likställer Jehovas vittnen och patriarkala trossystem med islam det är ju att även inom islam finns det grupper som är destruktiva. Även där lever människor, främst kvinnor men även pojkar förvisso, i hedersrelaterade kulturer i en värld som är väldigt hårt kontrollerad. Här handlar inte religionen om en privatsak längre utan här beskär man människans egen potential att i frihet fritt få leva ut sitt liv fullt ut. Varken i sekter, som utgår från kristendomen, eller islam, såsom de utvecklats på sista tiden, finns Guds villkorlösa kärlek. Med tanke på hur sekulariserade vi har blivit i Sverige, dels utifrån att kristendomen har tappat mark, dels utifrån det mångkulturella samhället, så har vi i Svenska kyrkan en utmaning i att nå ut till människor med var vi står någonstans, var skillnaderna finns. Folk måste få veta att det finns en skillnad mellan Jesu befrielselära och övriga trosrörelser som binder människor i lagbundenhet. Om vi inte gör det, så sviker vi, precis som Axel Carlsson sade här tidigare. Nu vet ju jag att man i Svenska kyrkan vurmar för interreligiösa gudstjänster, dialog med islamföreträdare, och det finns böcker som heter Så kan vi be tillsammans, vilket jag kan ifrågasätta syftet med. Låt mig ta ett exempel. Hur skulle det uppfattas om Svenska kyrkan lade ner lika mycket tid och kraft på projekt som hette "Möten med Jehovas vittnen" eller "Möten med mormoner för ökad förståelse" och det i syfte givetvis att vi ska förstå dem och inte tvärtom. Eller om vi yttrar oss offentligt kring teman om likheter som finns mellan övriga destruktiva sekter med vår teologi. På vad sätt hjälper vi då de som sitter fast i de här trossystemen.

Jag yrkar bifall till motion 2011:75.

BERTIL OLSSON:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Religionsdialog och ekumenik är ju viktiga saker att diskutera men jag tror att utgångspunkten måste vara det som används i det tema som står i materialet som utskottet hänvisar till, Sann mot sig själv – öppen mot andra. När du är trygg i din egen tro, när du vet vad du tror på, då är utgångspunkten att du kan möta andra med respekt utifrån vad de tror på. Är vi trygga i vår egen tro på Kristus och hans frälsargärning, då vågar vi möta även möta muslimer, mormoner och Jehovas vittnen utan att vi behöver slå dem på fingrarna. Det handlar om att vi visar mänsklig kärlek. I brödtexten till Margareta Sandstedts motion 2011:75 blandas det in ett resonemang om ekumeniken. Ekumenik har man kristna samfund emellan; religionsdialog är något annat. Ekumeniken har förflackat Svenska kyrkan, tror jag det uttrycks i motionens brödtext. Ekumeniken handlar om oss kristna samfund emellan. Religionsdialog är att möta människor av annan tro med respekt, men självklart är det så att vi står för vår egen tro och egen bekännelse och det ska vi vittna om men inte så att vi ska slå dem på fingrarna.

Bifall till utskottets förslag.

AXEL W CARLSSON (REPLIK):

Jag kan instämma i det här. Vi kan gärna utgå från det som är gott och förenande och att vi ska ha ett samarbete för ett bättre samhälle, det är inget som helst

problem för min del. Men vi får akta oss så att vi inte fastnar i det här goda och förenande för det är bara halva sanningen. Vi får också tala om det som inte förenar oss. När det gäller det här med Abraham osv. som man pratar om emellanåt, att vi alla är Abrahams barn, så kan jag rekommendera Den tyska evangeliska kyrkans senaste upplaga av boken *Was jeder vom Islam wissen muss* (Vad var och en måste veta om islam), där man gör upp med den här föreställningen om Abraham. Det är ju helt olika Abrahamsfigurer i Koranen och Bibeln exempelvis.

AXEL W CARLSSON:

Jag håller helt och hållet med om att vi varken ska slå Bibeln eller något annat i huvudet på folk, och vi ska inte slå folk på fingrarna för att de har en annan tro än vad vi har. Men det är liksom inte riktigt det som det handlar om i det här sammanhanget. Vi står i ett dilemma, vi har ett problem, och det är å ena sidan sett att vill vi vara snälla, vänliga, varma och generösa mot invandrare, och det tycker jag också att man ska vara. Å andra sidan har vi en sanningsfråga och en befrielsefråga, och det finns en spänning mellan de här två polerna och den har vi inte löst i kyrkan ännu. Jag tror nog att andra kyrkor i andra länder har ungefär samma problem, eftersom jag brukar följa med i den här debatten. Vi har inte riktigt hittat vägen fram, för vi måste kunna göra rättvisa åt båda kraven - både kärlekskravet och öppenhetskravet men också ett sanningskrav, bland annat i intresset för att människor ska frigöras. Vi måste vi fram mer om skillnaden mellan islam och kristendom, för de här böckerna är väldigt ensidiga och man glider ifrån själva kärnproblematiken som består i att det är finns en avgrund som skiljer islam och kristendom. Jag tror att den där Ahmed Deedat hade rätt när han sade att "kristendomen talar om Kristi försoningsgärning och Kristi uppståndelse". Islam talar om något helt annat. Koranen består av förvrängningar av Bibelns berättelser i hög grad. Under hela medeltiden betraktades islam som en kristen heresi, ett kristet kätteri, och det måste vi ha klart för oss. Det är inte lätt att förena denna kritiska inställning som jag pläderar för med en öppenhet osv., men jag tror att det går, det måste gå. Vi måste hitta en väg. Jag har pratat med muslimer i ungefär tjugo år och jag tänker fortsätta att göra det på olika sätt, lyssna på dem, hjälpa människor att hitta rätt i Sverige.

ANDERS ÅKERLUND (REPLIK):

En dialog bygger på ett ärligt och öppet samtal, där jag kommer med mina styrkor och svagheter och möter den andre med hans eller hennes styrkor och svagheter i respekt. Vi lever i skilda världar, och vi ska inte förenkla den andre.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Man får nog ändå börja i frågorna om människosyn och Gudsuppfattning. Alla människor är skapade till Guds avbild och har därmed också ett oändligt värde, förmåga att älska, har samvete och söker Gud. Det här svepande ordet som man avvisar om mångkulturalism, den första kristna kyrkan fanns i en sådan kontext. Ser vi ut över den världsvida kyrkan är ju de många kulturerna, de många kunskaperna, de erfarenheterna en rikedom. Naturligtvis måste vi berätta om vad vi har sett och hört, men vi måste också lyssna, lyssna till människors sökande efter en Gud även om de inte råkar söka Gud just där vi har funnit Gud. Jag tycker också att Jesus själv är ett föredöme. Jag tänker på mötet med den samaritanska kvinnan, för där fanns ett möte över de gränser ni diskuterar här - och han fann ju tro.

MARGARETA SANDSTEDT (REPLIK):

Ordförande! Biskopen nämnde nyss människosynen och att man har ett oändligt värde. Varför är man då inte en herde och samlar sina får, istället för att skingra fåren genom att undvika att leda? Jag har ju i princip ingenting emot att man har dialog med andra religioner, men en dialog kan inte enbart utröna vad som för- enar och det är ju det som jag uppfattar att man gör i Svenska kyrkan. Vad många med mig känner det är att man ska uttrycka ett kritiskt förhållningssätt till kris- tendomen för att vara till lags. Det är sådana signaler man ger ut från Svenska kyrkan. När Jesus gör anspråk på att vara den nödvändiga vägen, så är det ju det revolutionerande frihetsbudskapet han menar, och det får vi inte gömma undan men det uppfattas att man vill göra så i Svenska kyrkan.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

För att man ska ha en dialog måste man gå in i ett verkligt möte och inte bara tala utan också lyssna. Människor går inte behandla som kollektiv. Varje människa är unik med sin egen historia, sitt eget sökande, sina egna erfarenheter. Om vi tar tanken på att varje människa är skapad till Guds avbild på allvar, så är de som vi möter inte blanka kort utan människor med erfarenheter, också i religiöst hänse- ende. Och det blir ingen dialog om vi bara ska komma med generella uttalanden.

MARGARETA SANDSTEDT (REPLIK):

En dialog utesluter ju inte att man kan ta fram ett fortbildningsmaterial och belyser skillnaden. Varför måste man utesluta det ena och inte det andra? Man kan göra både och.

FREDRIK SIDENVALL:

Ordförande! Det har hänt att jag har kommit till kollegierummet på min skola och funnit det halvfullt av orientaliska män med virkade huvudbonader. I mitten av den kretsen har jag upptäckt Axel W Carlsson som i kontakt med en av religi- onslärarna på min skola fått den här gruppen att komma för att tala till eleverna. Jag vill bara vittna om detta, att det inte är så enkelt heller i tillvaron för att man betecknas med en viss partibeteckning att man då ska utgå ifrån att en sådan människa skulle hysa ett slags människoföraktande attityd i praktiken. Jag tror att Axel W Carlsson, Göteborg, har tillbringat fler timmar med marginaliserade muslimska grupper än de flesta och där vunnit en stor respekt och uppskattning. Jag är ingen expert på religionsdialog, men jag skrev en gång en temarapport om dialogen mellan kristendom och judendom när jag jobbade med min teol. kand. examen. Vad vi i vår grupp uppmärksammade då är att religionerna i sig är mångskiftande. Det är olyckligt om dialogen blir präglad av att endast de så att säga mest liberala fraktionerna av respektive religion möts på något slags minsta gemensamma nämnars grund och kan uppfattas som att man glider bort från kärnvärden i religionen. Det är faktiskt så att mera ortodoxa element kan möta varandra från olika religioner trots att man dryftar sanningsfrågorna och har en integritet över det, men man kan stimulera varandra, respektera varandra och stärka varandra i ett likartat ortodox förhållningssätt. Jag tror att det är väldigt viktigt med ett seriöst dialogarbete att det får vara mångfacetterat och inte bara företrädas av vissa riktningar, till exempel i Svenska kyrkan. Jag har inget yrkande men jag ville nämna detta.

JOHAN BLIX:

Ordförande, biskopar och ledamöter! Jag drar mig till minnes några regler som Krister Stendahl formulerade för en meningsfull religionsdialog. Den första regeln: Låt alltid den andra dialogpartnern definiera sig själv och sin ståndpunkt. Och den andra: Var alltid villig att erkänna brister hos dig själv och din egen ståndpunkt. Om man börjar där blir det ganska bra.

HANS ULFVEBRAND:

Ordförande, kyrkomöte och biskopar! Ett av de viktigaste orden i all sund religionsutövning, och det tror jag gäller oss alla, är medkänsla. En som driver det just nu är Karen Armstrong, Compassion. Nu tror jag faktiskt att det inte handlar om olika riktningar, det handlar om människors möte och den är en utgångspunkt i en människosyn. Här är det dialog som pågår i det här rummet men jag uppfattar också, Axel W Carlsson, att du också har tränat dig i diapraxis med all respekt för det. För i all praktik i människors möte och utifrån den första artikeln, som biskop Ragnar Persenius nämnde här, så är vår utgångspunkt i vår människosyn att du och jag är någon, inte någonting, du och jag lika, du och jag är sårbara och du och jag är outgrundliga. Det gäller varenda människa på jorden oavsett vilken etikett vi sätter på varandra. Det är själva utgångspunkten för all dialog.

MICAEL ÅSMAN:

Vi har alla här inne ett ansvar att leva ut vår kallelse och den kallelsen är att vi lever som de människor vi är skapade till. Det handlar mycket om någon form av sårbarhet, som Ulfvebrand nämnde, inte att jag har sanningen. För det var också någon tanke här, sanningsfrågan. Jag är tveksam till att vi löser den i den här dialogen. Jag tänker också som så här, att Gud gav oss två öron och en mun, vilket för mig innebär att vi lyssnar mer än vi pratar. Jag håller med Fredrik om att det är mångfacetterat. Det är inte så att det är en grupp vi resonerar med, utan det är väldigt mångfacetterat, med just den här lyhördheten och viljan att förstå en annan människa. Jag vill också trycka på att det är människors möten, det är inga organisationer som möts utan det är det enskilda mötet när du ser på mig, rakt in i härligheten, det är då det händer någonting.

MARGARETA SANDSTEDT (REPLIK):

Jag håller med förra talaren om att det kan finnas poäng med att vi två öron och en mun. Vi får samtidigt inte glömma bort att använda munnen, för Jesus har ju uttryckligen sagt att vi ska sprida evangeliet. Jag kan ana en rädsla som finns här, så jag vill gärna likna den här rädslan med någonting och det är att dagens samhälle försöker skydda barn från tobaksindustrins reklam. Tänk om samhället skulle avstå från det på grund av att man är rädd för hur tobaksindustrin skulle reagera? Vem är det som har makten då egentligen? Visst ska vi lyssna, men vi har även rätt att använda munnen.